

1880-08-09

AFSENDER

J. C. Jacobsen

MODTAGER

Carl Vilhelm Lange

FAKTA

Type:
Brev

Sprog:
Dansk

Generel kommentar:
Scanningen er lavet af en fotokopi af det originale brev. Det franske citat er af Jacques Bénigne BOSSUET (1627 - 1704) og lyder i sin helhed: Le plus grand dérèglement de l'esprit, c'est de croire les choses parce qu'on veut qu'elles soient, et non parce qu'on a vu qu'elles sont en effet.

Afsendersted:
København

Modtagersted:
København

Arkivplacering:
Carlsberg Arkiv.

Emneord:
Beskatning, skat

DOKUMENTINDHOLD

J. C. Jacobsen skriver til generaldirektør for skattevæsenet Carl Vilhelm Lange om sine synspunkter på ølbeskatningen i Danmark sammenlignet med udlandet, fortrinsvis Tyskland.

TRANSSKRIFTION

Høivelbaarne

Herr Generaldirekteur Lange.

Ved de Samtaler, jeg har havt med herr Toldcontroleur Schumacher i Anledning af hans Undersøgelser her paa Bryggeriet, har jeg bragt i Erfaring, at der paatænkes Indførelsen af en Beskatning paa Øl, dog kun forsaaavidt dette har en vis Alkoholgehalt - saavidt jeg har forstaaet - af 2½ %, hvorimod Øl af en ringere Alkoholgehalt skulde være skattefrie uden Hensyn til dets Gehalt af Extract og deraf følgende Værdi i Handel og Wandel.

Dette støtter sig øiensynligt paa Herr Prof. Waages Afhandling i det norske polytekniske Tidsskrift for 1879, som han ogsaa har offentliggjort i forskjellige Tidsskrifter i Tydskland, hvor hans Forslag dog ikke har vundet Bifald.

Hans Forslag har ogsaa udelukkende Forholdene i Norge, eller vel endog særlig i Christiania, for Øie, hvor det synes at Nydelsen af "Bayerøl" maa have taget ganske forfærdelige Dimensioner, langt større end i selv München, eftersom han mener, at denne Drik med dens 4,3% Alkohol er fordærveligere end Brændevinen med 50% Alkohol og derfor tilraader at beskatte Øllets Alkohol i en stærkt stigende Progression som f. Ex for en Gehalt af 12% (liig gode Vines) vilde udgjøre 73½ Øre pr Pot eller 8½ Øre mere end Afgiften af Brændevin af 50% Gehalt, som kun svarer 65 Øre pr. Pot!

Han tilråder endog at fritage det lette, overgjærede Øl, selv af samme Extract Gehalt som "Bayerøllet" saa

[påtegnet 9 aug 1880

godt som aldeles for Skat, for at det "kan fortrænge det bayerske" og mener, at om "Staten ogsaa dermed vil tabe i Pengege, vil Folket vinde i moralsk Kapital".

Slige Anskuelser og Forslag maae enten have deres Grund i at der i Christiania hersker en i hele den øvrige Verden ukjendt hang til

at beruse sig eller i en sygelig Disposition hos dens høitagede Forfatter, der har forledet ham til store Overdrivelser i Opfattelsen af almindelige, menneskelige Udskeielser. Dersom han havde havt Leilighed til at gjøre sig bekendt med Befolkningens Sæder i Sydtydskland og andre Lande, hvor der drikkes meget Lagerøl, vilde han have overbevist sig om, at selv dér, hvor Forbrugen af saadant Øl er allerstørst, som i Bayern og Würtemberg, hvor der drikkes 2 à 300 Potter pr. Hoved, eller i München hvor der drikkes over 400 Potter, hører det til Sjeldne Undtagelser at see en beruset Person og at Drukkenskabsygdomme, som Delirium Tremens, osv, som endnu sjeldnere og havde han undersøgt Grunden til at selv en overmættes Nydelse af denne Drik ikke gjør Videre Skade, vilde han have erfaret at Mennesket kan taale en langt større mængde Alkohol i Øl end i Brændevin, ikke alene fordi den i Øl er 12-14 Gange mere fortyndet, men tillige fordi den virker mindre irriterende paa Organismen derved, at den er i Forbindelse med en større Mængde Næringstoffer som Sukker, Dextrin, Æggehvide-stoffer og Salte, der samtidigt optages af Organismen. (see Ballings Gjæringschemie). Desuden har selve Beskaffenheden af de substantieuse Bestanddele i Øllet en stor Indflydelse i denne Henseende, saa at man kan taale at drikke mere af en Ølsort end af en anden af samme Alkoholgehalt, naar Maltning og Brygning er udført paa en forskjellig Maade. (Lintner).

Dersom den ærede Forfatter havde søgt Oplysning hos Læger, vilde han have erfaret at der hos alle Sagkyndige kun er een Mening om, at godt forgjæret og aflagret Øl, som Münchener og Wiener - Øllet - ved Siden af billige Landvine - er det bedste og mest virksomme Middel til at afholde Folk fra Brændeviinsdrik, og han vilde af de officielle statistiske Tabeller have faaet Bekræftelse paa Rigtigheden af denne Læresætning, naar han saae, at Nydelsen af Brændevin overalt staar i et omvendt Forhold til Nydelsen af godt Lagerøl. (prof. Holzner).

Produktionen pr Hoved af Lagerøl og Brændevin er
F. Ex. i Baiern af Lagerøl 272 Liter; af Brændeviin 3,3 Liter

i Würtemberg	196;	0,6
i Thüringen	92;	1,8
i Sachsen	44;	10,
i Hohenzollern	133;	0,4
i Hessen Nassau	77* ;	2,9
i Slesvig og Holsten	44	8,1

i Schlesien	22	16,6
i Hannover	23	12
i Westpreussen	16	19,4
i Polen	10	34,9
i Danmark	20	15

*Desuden drikkes megen let Landviin

Man seer heraf, at Nydelsen af Brændevin er saagodtsom forsvunden i hele Sydtydskland, hvor der omtrent udelukkende drikkes Lagerøl af c 4 % Alkoholgehalt i rigelig mængde og at Brændevinsdrik derimod er temmelig betydelig i Nordtydskland, hvor der indtil for en Menneskealder siden kun bryggedes let, overgjæret Øl, liig det norske "Potøl" og det danske Hvidtøl af høist 2 % Alkohol og hvor dette ØL endnu ikke ganske er afskaffet, men nydes i næsten ligesaa stor Mængde som Lagerøllet.- Da dette lette Øl ikke som Vinen og Lagerøllet kan erstatte Brændevinen, kræver det en Tilsætning af en "Snaps" eller som oftest flere.-

Det er saaledes en af Erfaringen godtgjort Kjendsgjerning at let Øl af kun 2% Alkohol medfører Brændevinsdrik og at Lagerøl med 3 à 4 % Alkohol, som det tydske, efterhaanden afskaffer den.

Det er imidlertid let at indsee, at Indførelsen af bedre og Alkoholrigere Øl ikke øieblikkeligt kan udrydde en indgroet Vane til at drikke Brændevin, men Erfaringen har i Nordtydskland vist, at denne Vane dog hurtigt taber sig, idet forbrugen af Brændevin efterhaanden er aftaget overalt hvor Nydelsen af Lagerøl er bleven mere almindelig i løbet af den sidste Menneskealder. Naar Prof. Waage mener at det i Norge sædvanlige Lagerøl af 4,3 % Alkohol er saa berusende, at dette bærer Skylden for den store Drikfældighed i Christiania, tager han vistnok Feil, thi for en Snees Aar siden havde Lagerøllet i Bayern netop den samme Styrke, uden at der sporedes nogen skadelig Følge deraf og det maa derfor antages, at Drikfældigheden i Christiania har sin Grund i at man dér endnu ikke har vænnet sig af med "at drikke en Snaps" til et Kruus Øl uden Hensyn til at dette er stærkt nok. (Det samme gjelder, om end i ringe Grad ogsaa hos os.)

Det er ogsaa en complet Feiltagelse naar Herr Prof. Waage i en Afhandling, som han i 1878 tilstillede forskjellige Fagskrifter i Tydskland, udtaler den Formening, at Lagerøllet ikke alene i Norge, men ogsaa i andre Lande er blevet alkoholrigere i den senere Tid, thi Udviklingen i hele Tydskland - saavel som her i Danmark - er netop gaaet i modsat Retning fra stærkere til lettere

Øl. - Istedet for at Lagerøllet for c. 20 Aar siden bryggedes af en Urt af 14-15% Balling med en Alkoholgehalt af 4 à 5 %, brygges dette Øl nu overalt i Tydskland og ligeledes her i Danmark af en Urt paa 13% med en Alkoholstyrke af 3½ i 4% og i den senere Tid brygges i Tydskland og Østerrig en stedse tiltagende Mængde af lettere Øl under Navn af Pilsener, Wiener Abzug, osv, af c 11% Urtgehalt og 3 à 3½% Alkohol, hvilke

Ølsorter ligeledes have fundet Efterligning og Indgang her i Danmark.

Denne Grændse er imidlertid efter de mest erfarne og indsigtfulde sagkyndiges Overbevisning den laveste, hvortil Styrken af Lagerøl kan og bør bringes ned, deels fordi lettere Øl ikke vil være tilstrækkeligt holdbart, selv i vore murede iiskolde Kjælder, deels fordi Øl med en ringere Alkoholgehalt ikke vil afholde Folk fra at drikke Brændeviin.

Det maa i denne Henseende ikke oversees, at Nutidens Lagerøl ikke alene stifter den Nytte at afskaffe Brændeviinsdrik, men at det tillige har det store Fortrin fremfor det gammeldags overgjærede "Hvidtøl" eller "Potøl", at det er langt sundere, hvilket skyldes den kolde Undergjæring og den lave Temperatur hvori det lagres, hvorved det renses for de ufordøielige Bestandele i Urten og forædles til en viinagtig men dog nærrende Drik som kan holde sig frisk og sundt og mousserende i længere Tid saavel paa Foustager som paa Flasker, hvorimod det ved en høi Temperatur ufuldstændigt forgjærede "Potøl" og "Hvidtøl" ikke er synderligt lettere at fordøie end den raae Urt og efter faae Dages Forløb bliver uklart og bedærvet af de utallige skadelige Fermenter, som Mikroskopet viser at det indeholder og som hurtigt formere sig og udvikle alle Slags Syrer og derefter Forraadnelse, hvilket er Grunden til de Forstyrrelser i Fordøielsen og deraf følgende Sygdomme, som Diarrhoe, osv, der, især paa Landet saa ofte opleves efter Nydelsen af uklart, gjærende og suurt Øl.

Det er derfor saavel i hygieinisk som i Sædelig Henseende et høist uheldigt Raad, den ærede norske Forfatter har givet sine Landsmænd, at vende tilbage til Fortidens slette "Potøl" og afskaffe Nutidens forbedrede Lagerøl, men de store Fremskridt, som paa Ølbrygningens Omraade er opnaaede ved Tydsklands og Frankrigs Videnskabsmænds og Fagmænds forenede Bestræbelser i det sidste halve Aarhundrede kunne heldigviis ikke bortveires ved et uheldigt Indfald af enkelt meget lærd, men lidet practisk

Mand.

Hvad Beskatningsmaaden angaar, skal jeg ikke opholde mig med Forfatterens besynderlige Indfald, at ville gjøre en enkelt af Øllets 2 Hovedbestanddele til eneste Beskatningsobject uden Hensyn til om denne Deel er f.Ex. dobbelt saa stor eller 10 Gange mindre end den anden; ei heller skal jeg dvæle ved hans progressive Scala, der i sine Conseqventser vilde føre til høist mærkelige Resultater men jeg troer/lover at kunde gjøre opmærksom paa den Hovedmangel ved Forslaget at Fundamentet, Alkoholgehalten, er en variabel Størelse, som ikke med Sikkerhed kan beregnes forud. Den tiltager som bekjendt, under Eftergjæringen paa Lagret, men denne stigende Attenuations Fremskridt er afhængig af flere Factorer, hvorover Bryggeren ikke er Herre, saa at Øl af en og samme Brygning, der er lagret i flere forskjellige Kjælderafdelinger, kan blive aftappet til Salg med 2 forskellige Alkoholgehalter, hvoraf den ene er over, den anden under en vis Skattegrændse. I hvert Fald vil der behøves et stadigt Tilsyn i hvert Bryggeri med daglige ^{x)} ^{x)} fra Waages' Artikel i Lintners Tidsskrift for år 1878 p. 257) Analyser af de forskellige Ølsorter hvilket vil kræve et talrigt Personale af øvede Analytikere.

Om dette kan betale sig og om Toldvæsenet vil være istand til at opdrive det dertil fornødne antal af rigtige Folk, hvis Analyser ikke vill blive tilbageviste som urigtige, forekommer mig mere end tvivlsomt. Naar Prof. Waage indbilder sig og foreslaar, at en hver Toldbetjent med Lethed kan foretage en paalidelig Analyse med hjælp af Eubulioskopet, rinder Pasteurs Motto mig ihu: "Le plus grand déreglement de l'esprit, c'est de croire les choses parce qu'on veut qu'elles soient".

I haab om at disse Bemærkninger af en gammel Fagmand med 40 Aars Erfaring kunne være Dem til nogen Nytte, tegner jeg mig

Med udmærket

Høiagtelseærbødigt
J. C. Jacobsen

Carlsberg d. 9de August 1880.

J. C. JACOBSENS ARKIV
CARISBERGFONDET

Jævnalbevisen
Jens Jævnalbevisens Lauge.

Nad de Landsting, jeg har sendt ind Jens Everts
controllens Schumacher: Anstændig af Jens Everts
for den Kongeriget, som jeg haaber: Befaling, at her
paaledes. Landstingens af en Befaling som O. L. der
foraarbejdet tillige for en vis Alkoholgjæll - saavel for
foraarbejdet - af 2 1/2 % foraarbejdet O. L. af en vis
gjæll, tillige naar Skatteforaarbejdet for det O. L.
af Gjæll og den foraarbejdet "Skatte": Jævnal og Landsting.

Denne Forsigt, stillet sig ansees for den foraarbejdet
Naar Anstændig: det naaer, og det foraarbejdet
for 1879, som foraarbejdet for offentliggjort: foraarbejdet
Everts: Everts, som foraarbejdet den 18de foraarbejdet
naaer, Everts.

Jens Everts foraarbejdet indstillet Landsting
i Norge, eller vel endog foraarbejdet: Christiania, som foraarbejdet
for den foraarbejdet af "Bayeral" naar foraarbejdet
foraarbejdet foraarbejdet, langt foraarbejdet
München, efterforaarbejdet, at den indstillet med den
4 1/2 % Alkoholgjæll er foraarbejdet indstillet med
50 % Alkoholgjæll af den foraarbejdet at foraarbejdet
i en foraarbejdet, foraarbejdet foraarbejdet, som foraarbejdet
af 12 % (Lig foraarbejdet) med indstillet 7 1/2 % foraarbejdet
eller 8 1/2 % foraarbejdet indstillet af foraarbejdet af 50 %
gjæll, som den foraarbejdet 65 foraarbejdet!

Jen indstillet endog at foraarbejdet det lilla, ansees
O. L. foraarbejdet foraarbejdet "Bayeral" foraarbejdet

9 Aug. 1880

Jeg har bekræftede maade angaaet, skal jeg ikke anfælte
 mig med Sættelse af hændelige Sættelse, at ville gjæns
 en indbald af Platte de Jævnbeholdende det enkelte bekræftede,
 afsigt, inden jegtyn det kan druen. Der er flet dattet for
 flaa eller 10 Gangs mindst end den anden; ei heller skal jeg
 drøle med sine paragrafferne. Det, der i sin Sættelse
 vilde som det flet uventede Sættelse, men jeg kan
 et hende gjæns opvækket som den Jævnbeholdende med dattet,
 et Sættelse, Alkoholfællene, og en mængde Mængde, som
 det end dattet kan bekræftede. Den dattet, som
 bekræftede, indet Sættelse som dattet, men den dattet
 Alkoholfællene. Indet dattet er afføjet af flere dattet, som
 dattet det er Jævn, som at Platte af en og samme dattet,
 der er dattet. Sættelse dattet, som dattet
 dattet det dattet end de dattet indet en det dattet.

No. 4)
 Naages dattet
 i dattet dattet
 1878 p. 357.

Jeg har dattet mit det dattet et dattet dattet: som
 dattet end dattet dattet af de dattet dattet
 dattet mit dattet et dattet dattet af dattet dattet.

Om det kan betale sig og en dattet mit man
 dattet det at dattet det dattet dattet dattet af dattet
 dattet, som dattet det dattet dattet som dattet,
 dattet mit man end dattet. Som dattet Waage
 dattet sig og dattet, at dattet dattet dattet
 end dattet den dattet en dattet dattet dattet
 af dattet dattet, indet dattet dattet i: dattet:

"Le plus grand dérèglement de l'esprit, c'est de croire les
 choses parce qu'on veut qu'elles soient." -

Jeg har om at dattet dattet og dattet dattet af
 en dattet dattet end 40 dattet dattet dattet man
 den det dattet dattet, dattet jeg dattet

Med indvundet dattet
 dattet
 J. C. Jacobsen

Carlsberg p. 9e August 1880.